

נאר של נייר



מיסעדת הגעגועים של אן טיילר ★ בית-החינוך

לילדי עובדים ע"ש א"ד גורדימר ★ „ואין תיכלה לקרבות

ולהרג" מחברים לשישה תיאטראות ציבוריים

קריאת קיץ

דבר אחר

אחרי גל של ספרות אמריקאית, אשר מיקרו עשרות, אם לא מאות ספרים, בליכידו ובשאר תשמישי גוף, קיימת הנאה רבה בקריאת ספריה של אן טיילר, שהם רומנים משכנעים ובעלי ערכים ספרותיים ראויים לשמם. שניים מספריה האחרונים של אן טיילר ראו אור באחרונה בתרגום לעברית, והם תענועי מורגן (*) ומיסעדת הגעגועים (**). שני ספרים המצליחים לפרוש לעיני הקורא את אמריקה המזרחית והאמיתית, לא פחות מסופריה הקלאסיים של ארצות-הברית.

תענועי מורגן הוא סיפור חייו ותענועיו של אדם יוצא-דופן, הנשוי לאשה אמירה שהביאה לו שבע בנות לאווי העולם. מורגן עובר בחנות לצורכי בניין השייכת למישפחת אשתו. עולמו מלא חיות, והספר נפתח בכתב מהן, כאשר הוא מתחזה לרופא ומיילד את בתם של זוג מפעילי תיאטרון בוכות שולי. אחרי הלידה ממשך מורגן את הקשר בינו ובין הווג, הוא מכניס אותם לשולי מישפחתו, ונתון בעימות עם לואיז שובר המוסכמת והמורד, הנשוי ללאמילי. בהדרגה נרקם קשר של אהבה בין מורגן ובין אמילי של תיאטרון הבוכות, עד שהיא הרה לו.

למרות חוס הקיץ, שהרי הם מאכלסים בתוכם את אותה חתיכת חיים, שהסופרת הישראלית כליכך פוחדת להכניס לתוך יצירותיה, וכאשר היא מכניסה, היא סותמת זאת בספרותיות-יתר. כאן המקום להעיר שתי הערות: האחת לתרגומה של שלומית קדם, מתרגמת שני הספרים, שתרגומיה רשלניים וחפזים, ומחמיצים את יפי לשונה של טיילר. השנייה: האותיות האלקטרוניות הלא-קריאות של המסדרה שסידרה ספרים אלה הן בלתי-קריאות לחלוטין. (* אן טיילר - תענועי מורגן; עברית: שלומית קדם; הוצאת לדורי; 286 עמודים (כריכה רכה).



סופרת טיילר כתיבה יוצאת-דופן

(**) אן טיילר - מיסעדת הגעגועים; עברית: שלומית קדם; הוצאת לדורי; 284 עמודים (כריכה רכה).

תיאטרון

מעולם אחר

פירסום סטנסיל צנעו תחת הכותרת רשימת מחזות גרמניים מודרניים - הצעה למנהלי תיאטרון ואנשי תיאטרון בישראל (*). שראה אור בעברית בהוצאת מכון גתה, הוא בכתיבת פרוספקט מהמם של 55 תקצירי מחזות, שהעלתם על הכימה בישראל עשויה להיות תצוגה של תיאטרון מעולם אחר. עיון ב-55 תקצירי מחזות אלה חושף לא בעט את ערוותם הציבורית של המנהלים האמנותיים בתיאטראות הציבוריים כארץ (הבימה, הקאמרי, תיאטרון חיפה, תיאטרון באר-שבע, להקת החאן הירושלמי ופרויקט התיאטרון בנווה-צדק). תיאטראות, המקי רישים בלגנים האחרונות את עיקר המשאבים שלהם בהעלאת קומדיות אינפנטיליות, הצ' גות-דאוה ומיצגים התורמים לרידוד מעמרו של התיאטרון בישראל. רשימה זו כ-55 תקצירי מחזות, בכוחה להוות תחליף לכל ועדות הפרטואר של ששת התיאטראות הציבוריים בארץ.

(*) רשימת מחזות גרמניים מודרניים - הצעה למנהלי תיאטרון ואנשי תיאטרון בישראל, עברית: גר קיינה, הוצאת מכון גתה.

היא לכנס, ולו אף לארוחה אחת, את כל בני מישפחתו, כאשר לאורך כל הספר שום סעודה אינה מגיעה לתומה, וכל אחת מהסעודות מתנפצת על גלי משכר מישפחתי זה או אחר. בין שני האחים שוררת קינאה, כאשר קודי חוסף מעזרא את ארושתו רות, ושנים מאוחר יותר, אומר קודי לרות: „לפעמים זה כאילו יותר הילד של עזרא מאשר שלי“.

הבן, לוק, חש במשיכה יוצאת-דופן לרודו עזרא, והוא אף נמלט מהבית, ובטרמפים מגיע אל רודו ומיסעדת הגעגועים. הסיפור כולו מביא נתח מהחיים האמריקאים, בלי עורך ספרותי ושאר שכבות של שומן מילולי, כשהמחברת מצליחה להגדיל במיקרוסקופ של כתיבתה הפשוטה והמעולה נתח מעולה מהחיים האמריקאים.

כל החשבונות, השינאות והתיסכולים למיניהם מתמקדים לקראת פרק הסיום, הלווית האם, והופעתו המפתיעה של האב. ומול האשמות של קודי כלפי אביו, על נטישתם כעת ילדותם, משיב האב כפשוטו: „היא התיישה אותי... תבין מה שזה היה, אני חושב: זאת היתה האפרוריות: אספוריות של דברים: הכל נכון וחצוי לא נכון. הכל סבך, ממוזג, מעורבב, כבר לא מושלם יותר. אמך יכלה, אבל לא אני. בן, אדוני, זה אני צריך להגיד לזכות אמך...“.

מיסעדת הגעגועים ותענועי מורגן הם שני רומנים אמריקאים מעולים, ומומלצים לקריאה

סיפור יחסיהם של מורגן ואמילי מתמשך ברמות שונות לאורך השנים, עד להריגו ועד לרגע שבו מורגן מודיע על כך ללואיז. לואיז שב לבית הוריו, בעוד שאשתו של מורגן מסלקת אותו מביתה, ובני מישפחתה מסלקים אותו מבית-העסק שלהם. עד מהרה מתהפכים היר צרות. לואיז שב לעיסקי הבנקאות של אביו, ומורגן מחליפו בתיאטרון הבוכות ובדירתו.

סיפרה השני של טיילר, מיסעדת הגעגועים, הוא מהספרים האמריקאים המעולים שראו-אור בשנים האחרונות. זהו ספר המוליד עליה מורכבת ומשורטטת כהלכה, של בק טול, סוכר-מכירות, המגיע להלוויית אשתו שאותה נטש 35 שנה קודם לכן, תקופה שהאשה הגדירה כנטיעת עסקים אחת וארוכה. האשה, פרל, הספיקה במשך אותה תקופה לגדל את שלושת ילדיה, קודי, ג'ני ועזרא.

מיסעדת הגעגועים נפתח בגסיסתה של פרל בת ה-85, ופותח בסדרות של תמונות-עבר, הפורשות את סיפור מישפחת טול. פרל שואפת לראות את ילדיה מצליחים בחברה ומגשימים את החלום האמריקאי. כנה קודי הופך לאיש אר"ש בתעשייה, העושה רווחים עצומים במפעלים שאותם הוא מארגן. הבת ג'ני, הופכת לרופאת ילדים, שרק בנישואיה השלישיים מוצאת את האושר עם בעלה וילדיו מנישואיו הקודמים. מוקד הסיפור הוא עזרא, שכל שאיפותיו התמקדו במיסעדות, ובמיסעדת הגעגועים שאותה הוא מנהל. אחת משאיפותיו של עזרא

זעקי ארץ מראה

לא הייתי מגיע להתייחס לשני סרטי טלוויזיה מעולים אלה, במדור זה, אלמלא אותה פרשה שנחשפה בידי העיתונאי יואב קרני, פרשה שגיתן לכנותה פרשת בית-הספר על-שם א"ד גורדון, כשמנהלת מוסד חינוכי זה הומינה את נציגי השגרירות הדרום-אפריקאית בישראל, והציגה את הישגי הדרום-אפריקה כאקט חינוכי, לפני תלמידים שנועדו להתחנך בהתאם למורשתו של א"ד גורדון.

לא כאן המקום לעסוק בהידרדרותו של בית-החינוך לילדי עובדים על-שם א"ד גורדון, והרמה המוסרית-חינוכית של מנהלי מוסד זה. לא כאן המקום לעסוק בוועדה-תלמידים, המשרת את צורכי הנהלה ונאבק בשמה בכלי-התיקשורת הנוראיים שנטפלו למוסד חינוכי זה.

אבל אין ספק, שמומלץ למנהלי בית-החינוך על-שם א"ד גורדון בתל-אביב, לשכור את קאסטות הווידאו של שני סרטים אלה של נאדין גורדימר, ולהקרינם לעיני התלמידים שטופי-המוח בתעמולה של ממשלת דרום-אפריקה, כדי שידעו את האמת, ולו רק בהיותם כנכדיהם של ניצולי השואה.

בהדמנות זו מומלץ למחנכים המקבלים שכר מכיסו של משלם המיסים לזכור, כי הם נועדו לחנך ולא לשטוף את המוח. בית-החינוך על-שם א"ד גורדון, שנוסד בשם של ערכים שאינם עוד, שישלק משמו את הא"ד גורדון.

ואם לסיים בעוד עניין דרום-אפריקאי, מעניין אם טרח מי מהמורים לכדוק, אם סיפרו של הסופר הדרום-אפריקאי אלן סטון זעקי ארץ אהובה מצוי עדיין כספריית בית-החינוך על-שם א"ד גורדון, ואם כן, אם טרח אותו מורה להביא לפני התלמידים, שהינם כחומר ביד היוצר, את האמת הדרום-אפריקאית. אמת שדומה כי ארצנו הולכת בעיקבותיה. מדינת ישראל לא רק מתמשת את צבא דרום-אפריקה, היא נוטלת ממנה גם סממנים גזעניים מובהקים.

פרט אחר נוסף: מה קרה להוריהם של התלמידים בבית-החינוך על-שם א"ד גורדון, האם שתיקתם והנפנתם מעידה על כך שבית-הספר זה ילמד בקרוב את תלמידיו, בהתאם למסורת המפארת של שיטת החינוך הדרום-אפריקאית?



סופרת גורדימר כאב האפרטהייד

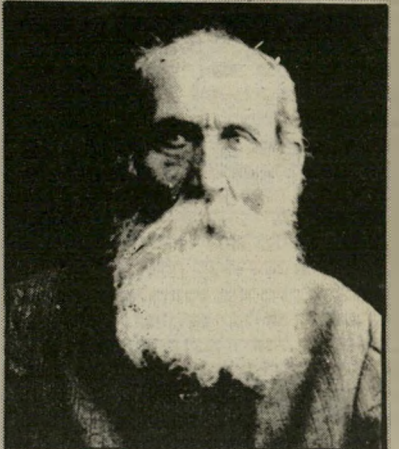
זעיים חלים עליה, אלא שהגברת כאמ"י מתנגדת לאפלייה. היא פעילה בוועדה המטפלת בקר רבנות האפלייה. נאסרת ומותירה את עול הסיפול בילדים לבעלה.

המחזה השני פרשת אהבים, (הוקרן ב-2.7) מספר על אהבה יוצאת דופן בין גיאולוג גרמני ללאיבון, צעירה המוגדרת כדרום אפריקה, „צבעונית“, המוכרת כסופרמרקט כיהונסבורג. פרשת-אהבים תמימה ויפה זו מסתיימת, כאשר שוטר-מיפולג המוסר פורצת לדירתו של גיאולוג, והוקרת את עובדת מנעם הגופני, האסור בהתאם לחוק הדרום-אפריקאי, תוך הצגת הבריקה (כאשר רופא לבן, מחטט באמצעים גינקולוגיים בגופה של איבון, כדי לתפוס מעט מורעו האסור של הגיאולוג הלבן), המעוררת כושה וכלימה, לעיני כל.

החוויה הישראלית

הטלוויזיה הישראלית מספקת לצופיה אבי סורדים, שלעיתים עשויים להעלות כך הירחור, שהיא מנוהלת בידי צניקן חסר תקנה. כהפרש של חודש ימים הקרינה הטלוויזיה שני מחזות-טלוויזיה פריעטה של הסופרת הדרום-אפריקאית המעולה נאדין גורדימר. גורדימר, שהיא בת להורים יהודיים נולדה בדרום-אפריקה. למדה במינור ובגיל 9 התחילה לכתוב. בגיל 15 פירסמה את סיפורה הראשון, ששמו ועד ליצירותיה היום - עוסקים כל כתיבה ככאב האפרטהייד הדרום-אפריקאי. רק באחרונה ראה אור בתרגום לעברית סיפורה המעולה אורח כבוד (בהוצאת עם עובד).

שני מחזותיה של גורדימר, שהוצגו בטלוויזיה הישראלית, מציגים את היכוני, בגירסתו



חלוצי א"ד גורדון קורבן האפרטהייד

הדרום-אפריקאית, באמצעים הקולנועיים המי עולים ביותר. ראשון סרטיה, חתיכת זכוכית אדומה (הוצג ב-4.6) מביא את סיפורה של מישפחה יהודית, מישפחת באמגי, המתגוררת ביהונסבורג. וזוהי מישפחה שחוקיה-הפרדה הגי